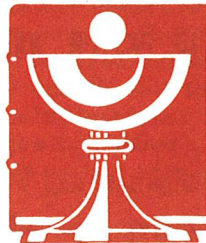

RE-FORMATIO

3/4 1968

MEDDELELSER
OM KIRKELIG
FORNYELSE

1. Argang nr. 1
Pina 1958

F I N S E

Herre vor Gud, vi takker dig, fordi du på denne dag ved din Helligånd
ophyds de troendes hjerter, så de ved din nåde og viljebud til hele
sammenheden og altid at glæde ved hans trøst, ved din søn, Jesus Kristus,
vor Herre, som med dig lever og regerer i Helligånden evigt, amen
Gud fra evighed og til evighed. Amen.

KOM. GUD HELLIGÅND:

[illegible]

Om Iaa Dag skal vi Atter fejre Himmels Høitid. Da fear vi Svar paa vort Spørgsmaal. Det lyder saadan: Vi maa vel indet gøre for Kirken, det kan kun Gud, om han igen vil sende sin Helligaand, thi det har altid været Guds Aand, der byggede Kirken op, og kun, hvor Gud Helligaand kom, rejstes Kirken som Rimmeriges Forsvarer paa Jorden.

DEN HELLIGE TREFOLDIGHED

AF PASTOR JOHANNES LÆRKES, EGEN.

I navnet: Gud, Fader Søn og Helligånd!

Sankt Matthæus Evangeliet, kap. 28, v. 18-20.

DE TRE STORE fester: julen, påsken og pinsen samles i dag i festen for Den hellige Trefoldighed, Gud, Fader Søn og Helligånd. Det glædelige budskab på denne store festdag er en befaling. En befaling kan altså være virkelig glædelig, thi befalingen at alle folkeslag skal gøres til Jesu disciple ved dåb og ved at lære, hvad Han har befalet os, viser os jo Guds frelsesvilje med alle mennesker, at adgangen til Gud da ikke kan være spærret for mig, sådan som jeg er, at den evige og almægtige Gud har givet Jesus al magten i Himlen og på jorden, og at denne magt, almagten er kærlighed, en kærlighed, der viser sig deri, at den gælder alle og ikke som oftest ellers en forkærlighed for nogen, der er kærlighed værd. Den, der har al magten i Himlen og på jorden, giver derfor befalingen om, at alle folkeslag skal gøres til Hans disciple.

I den hellige dåb er vi således indviet til Gud og derved blevet genfødt til at være Hans børn og Han vor Fader. Hvilken overvældende glæde er dette dog! Her prægede Han os for tid og evighed, vi er Hans. Enhver, der er kommet bort fra Ham ligegyldig af hvilken grund og på hvilken måde, kan derfor som den fortabte søn omvende sig og gå i sig selv og finde den himmelske Faders favn åben. Apostlene og dermed den hellige kirke på jorden har fået den opgave at gøre alle folkeslag til Jesu disciple, så at menneskeheden kan blive kirke, alle hedninger Guds udvalgte folk gennem dåb og oplæring i at holde alt det, Jesus har befalet os. Også vi blev døbt til Navnet: Gud, Fader Søn og Helligånd, og i dette Navn blev vi konfirmeret, og i dette Navn får vi tilsagt syndernes forladelse i skriftemålet og i dette Navn forenes ægtefæller ved vielsen. Heri må vi leve hele vort menneskeliv stolt på, at Han står bagved, handler med os og præger os som Sine børn, hvilken tryghed og mod giver det os ikke i vort liv, midt i al vor kludren med livet for os selv og andre, at vi er Hans, og det er aldrig forgæves, thi Han har al magten, Almagten.

Giver vi os til at tænke over Den hellige Trefoldighed (og det er ikke forbudt!), opdager vi, at det har sig med troen på den treenige Gud og Treenhedslæren som med et dejligt glasmaleri, det ses og forstås dermed kun indefra. Vi må gå ind i kirken for at se glasmaleriet, og vi må leve i kirken af de hellige nådemidler (Guds ord, skriftemålet, Alterets sakramente og i dåbspagten samt i bønner) for at lære den hellige treenige Gud at kende. I den hellige dåb skænkede os livet, og at lære at holde det, Jesus har befalet, sker da først og fremmest i gudstjenesten, i den del af messen, der har navnet Ordets tjeneste, altså læsningerne af den Hellige Skrift, i den christne forkyndelse, der er bundet til disse læsninger. En stor hjælp får vi i liturgien, der jo også omfatter det tidligere nævnte, men derudover sal-

mer og bønner, der begge rummer stor christelig visdom. Derudover får vi både i skole og kirke anden undervisning, der udspringer af det første. Herved forstår vi, at den treenige Gud er den eneste sande Gud, den Gud, der har åbenbaret Sig for os mennesker for vor skyld i Sin guddommelige kærlighed, og at al anden tale om Gud og en anden definition af ordet Gud er falsk, ja afguderisk! Her møder vi Gud: Faderen, der skabte os, og som opholder os, ja hele verden, Sønnen, der ofrede Sig Selv for os og dermed skænkede os forsoning og forløsning, og Helligånden, der kalder os ved evangeliet og forsamlar os, oplyser og helliger os. Det er til denne Gud, vi er døbt, hvis kærlighed møder os og holder os fast i troen, og hermed "springer glæden af svøbet ud".

Her i Guds kirke lærer vi så både ved søndagens fest og i hverdagens liv i dåbens pagt "at holde alt det, som Jeg har befalet jer", og det er, som enhver kan overbevise sig om, kun få ting, Jesus har befalet, ikke som denne verdens herskere og vise en uoverskuelig og stadig voksende række af krav og befalinger, der blot viser deres magtsyge. Jesu få befalinger afslører derimod, at Hans magt er kærlighedens genskaber magt over dem, om hvem Han siger, at Han vil være med os alle dage indtil verdens ende. Ja så har det jo, kære menighed, ingen nød. Han, der skænkede os livet, er med os, også medens vi lærer at holde, altså en lydighed, det Han har befalet, vi lades aldrig alene, overlades aldrig til os selv.

Det himmelsk er at tænke på,
at Han, som dyrt os købte,
guddommelig vil vandre så
i alle Sine døbt!

Amen.

KOMMENTAR

OMKRING BISPEVALGET

AF PASTOR O. LUND PALLESEN, LYNGBY.

MED UDNÆVNELSEN af den nye biskop over Viborg stift er den danske kirke – som bekendt – kommet i den situation, at ingen af dens biskopper længere afslår at meddele kvinder præsteordination.

Med respekt og taknemmelighed for biskop Bauns klare og ranke holdning over for spørgsmålet om kvindelige præster er det naturligt, at højkirkelige kredse, for hvilke kvindepræster er en uting, der strider mod Kirkens væsen og tradition, i anledning af den nye tingenens tilstand på ny må overveje sagen og gøre sig stillingen klar.

Med rette er ved nominering af kandidater til bispestolen i Viborg forskellige synspunkter gjort gældende, der tilkendegiver, at hele striden om sagen ikke er bilagt, og at hverken tid eller flertalsafgørelser har ændret anskuelserne hos dem, der finder, at spørgsmålet ikke kun drejer sig om hensyn til den almindelige mening eller økumeniske forbindelser; men bunder i selve synet på, hvad Kirke er.

Nu må vi være klare over, at vore biskopper ikke deler vort embedssyn og traditionssyn. Bibelsynet er tilmed relativiseret af såkaldt "nyere" teologi, der gør det vanskeligt at argumentere med skriftsteder, hvis tolkning måske endda er usikker, og hvis autoritet man betvivler.

Vi må ikke betvivle vore biskoppers gode vilje og ærlige intention. De forstår ganske enkelt ikke vore problemer; men respekterer dog i nogle tilfælde vore anskuelser og imødekommer vore "samvittighedsgrunde". De ordinerer kvinder til præsteembedet, dels fordi de ikke tillægger dette habituel betydning i Kirkens struktur og væsen, dels fordi de bøjer sig for "folkeviljen" – eller har skiftet standpunkt.

Fra vor side må ordination af kvinder til præsteembedet stadig betragtes som en "død og magtesløs" handling, der modforudsætter sig selv. Om vor Herre kan bruge disse "præstinders" kirkelige præstetjeneste, skal vi afholde os fra at dømme om. Vi skal – som på andre væsentlige områder – holde os til det positive og ikke fælde eksklusivt negative domme i ting, der helt må være vor Herres egen sag.

Vi kan ikke nægte gyldigheden af normalordinationer, selv om ordinator i øvrigt indlader sig på handlinger, der for os at se strider mod præstevielsens væsen. Det, der nu volder vanskeligheden, er ikke den regulære præstevielser, som vort episkopat meddeler; men snarere kollatsen og det dermed sammenhængende forkyndelses- og læretilsyn, fordi skrift- og traditionssyn her må være afgørende forskelligt, hvor vi føler os apostolisk bundet på en anden måde end nu almindeligt i vor kirkeafdeling, og hvor vort kirkesyn ikke har mæle mere i vort samlede bispekollegium.

Fra vore biskopper må vi forvente den forståelse for vor holdning, der imødekommer vor eventuelle udeblivelse fra "kvindeordinationer" og vægring ved gennem processjoner og lignende at give udtryk for et fællesskab i embedet, vi ikke med sandhed kan godkende.

Vanskelighederne omkring hele spørgsmålet om præsteordinationer i vor kirke får først for alvor akut karakter den dag, en eventuel kvindelig "biskop" vil give sig til at ordinere til præsteembedet i Kirken. For den, der principielt ikke selv kan modtage vielsen, kan selvsagt heller ikke meddele den videre. Det må være konsekvensen af det embedssyn, vi fortsat ikke kan opgive.

TILBAGEBLIK OG FREMSYN

AF PASTOR POUL ULSDAL, HEMMET.

DE FØRSTE LINIER i Re-formatios første årgangs første nummer, der udsendtes før pinse 1958, var følgende bøn:

* Herre vor Gud, vi takker dig, fordi du på denne dag ved din Helligånd oplyste de troendes hjerter, giv os ved din Ånd at vejledes til hele sandheden og altid at glædes ved hans trøst, ved din Søn, Jesus Kristus, vor Herre, som med dig lever og regerer i Helligånds eenhed, een sand Gud fra evighed og til evighed. Amen.

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG
FORNYELSE I DANMARK

1. Årgang nr. 1
Pinse 1958

P I N S E

Herre vor Gud, vi takker dig, fordi du på denne dag ved din Helligånd oplyste de troendes hjerter, giv os ved din Ånd at vejledes til hele sandheden og altid at glædes ved hans trøst, ved din søn, Jesus Kristus, vor Herre, som med dig lever og regerer i Helligånds eenhed, een sand Gud fra evighed og til evighed. Amen.

K O M, G U D H E L L I G A A N D !

Vi vil gerne gøre noget for vor danske Kirke, øve et Arbejde hver paa vort Sted og efter vor Evne for dens Fornyelse til igen at blive det store Hjem for vort Folk, den Moder, hos hvem vi alle kan finde Gud som vor Fader og vinde hans Riges evige Salighed. Fordi vi er overbevist om, at Sjælernes Frelse i Guds Rige er vort Menneskelivs egentlige Bestemmelse, og at Kirken er bygget i vort Folk som Guds Redskab til at naa denne Bestemmelse, derfor er det vor Sorg at se, at vor danske Kirke idag ikke altid virker som et saadant Redskab i Guds Haand, at den paa mange Maader ikke mere er vel skikkaet til at øve den Gerning for Sjælene, som Gud har bygget den til. Den ligner i nogle Maader en Moder, hvis Evner er blevet støkket, og hvis Midler er blevet hende frarøvet, saa hun ikke er i Stand til at sørge ret for sine Børn. Derfor vil vi gerne gøre noget for vor Kirke til dens Beredelse til igen at være Guds velegnede Redskab. Kald det en ny Vækkelse eller en kirkelig Fornyelse eller noget helt andet – Navnet er mindre vigtigt – Hovedsagen er, at mange i Danmark i Dag tænker med Sorg paa Kirkens Nød, og spørger: Hvordan kan vi være med til at gøre noget for Kirken, hele Danmarks aandelige Moder?

Om faa Dage skal vi atter fejre Pinsens Højtid. Da faar vi Svar paa vort Spørgemaal. Det lyder saadan: Vi selv kan intet gøre for Kirken, det kan kun Gud, om han igen vil sende sin Helligaand, thi det har altid været Guds Aand, der byggede Kirken op, og kun, hvor Gud Helligaand kom, rejstes Kirken som Himmeriges Forgaard paa Jorden.

Straks derefter fulgte overskriften på bladets første artikel, skrevet af Urban Schrøder: KOM, GUD HELLIGÅND!

Denne indledning må kaldes karakteristisk for bladets linie: Kirkens fornyelse kan kun ske gennem bønner om Helligånden! – Det var overbevisningen dengang og må være det i dag, hvis den højkirkelige bevægelse skal have en fremtid, og det må siges igen og igen i en folkekirke og en kristenhed, hvor der evindeligt tales om en modsætning mellem Helligånden og kirken. Hvor mange har ikke hørt det sagt fra den døende vækkelses folk: "Vi vil ikke høre alt dette om kirken; det drejer sig dog først og fremmest om Helligånden". Og resultatet ser vi: fordi man forkaster kirken, forkaster man netop også Helligånden – og vækkelsens folk sover trygt videre. De vil ikke lade sig vække!

Hos "de folkekirkelige" møder man tit en tilsvarende tendens blot med modsat fortegn. Pudsigt nok bliver ordet "kirke" her efterhånden et helt "fint" ord – men netop sat i modsætning til vækkelse og fornyelse. "Kirke" i ordet "folkekirke" er ofte noget ganske tandløst, noget nemt og billigt og ufarligt. Skal højkirkeligheden have nogen fremtid, må de første linier i Re-formatios første årgangs første nummer stadig være vort udgangspunkt: bønner om Helligånden. Ordet "kirke" er for os blevet ikke blot det store, det opløftende og betagende ord, men også det farlige ord, det foruroligende ord, der er forbundet med ærefrygt, fordi det er uløseligt forbundet med ordet: Helligånden. Vi tror virkelig på "Helligånden, een, hellig, almindelig kirke. . . ."

I Urban Schrøders første artikel er der en tone mere, der heller aldrig må forstumme. Den udtrykkes i nogle linier, hvor de afgørende ord var understregete: "Det skal begynde som vor egen personlige fornyelse ved, at en ny bøn fødes på vore læber: Herre, send os kirkens fornyelse i Danmark, og lad den begynde i mit hjerte og mit liv!"

Når man i snart to år har været præst i nogle sogne, der for ca. 70 år siden forvandlede gennem en stor vækkelse, kan man rystes over, at netop den tone næsten helt synes at være forsvundet. Den mest forargende tale her er at tale om bod! Det er som at tale imod brændevinen i Harbøre i 90'erne. . . .

Så længe denne tale om personlig fornyelse i kirkens fornyelse ikke forstummer i vor bevægelse, vil vi altid have en fremtid foran os.

Men Helligånden virker jo altid gennem håndgribelige ting – f. eks. også tryksværte; det må vi jo have ment, da vi startede for 10 år siden. Mon ikke det kan have interesse at høre lidt om "historien"? Det har vi jo alle lært af P. G. Lindhardt, at den sidste kronik i Kristeligt Dagblad og det sidste læserbrev i Re-formatio kan komme med i "Den danske Kirkes Historie" – endda som "et værk for de næste slægtled"! Jeg skal dog bestræbe mig for bedre end han at undgå at lave "historien" om til "historier".

Jeg ved ikke, hvor gammel tanken om et højkirkeligt blad har været i den danske kirke. Kom der ikke engang nogle numre af et duplikeret blad, der hed "Ora"? Var det ikke omkring 1949? Siden har mange læst Hans Justesens "Breve om Kirken", der kom med visse – undertiden flere års – mellemrum. På det tidspunkt, da tanken om Re-formatio opstod, var jeg ret nylig kommet med i bevægelsen, som ikke var en bevægelse, men nogle spredtboende, mere eller mindre ensomme præster og lægfolk. Selv blev jeg høj-

kirkelig først og fremmest ved at opdage, at jeg var det! Som deltager i et grundtvigsk (!!!) opstillingsmøde til bispevalg sagde en tiltalende tidehvervspræst til mig: "Er du ikke ved at blive højkirkelig?" Det blev et af stødene til min "vækkelse"; jeg gik hjem og måtte indrømme, at det var der i høj grad noget om. . . .

For mig betød ideen med bladet, at det for det første skulle vise verden, at vi var til! De lidt ældre højkirkelige, som senere blev vore gode venner og rådgivere, havde – deres fortjenester ufortalt – levet så skjult i vor kirke, så vi er nogle, der beklager, at vi ikke virkeligt havde set dem før, så vi kunne have sluttet os til dem. – For det andet skulle bladet være et bindeled ikke blot mellem alle de enkeltpersoner og de spredte smågrupper, der kaldte sig højkirkelige, men også mellem alle dem, der søgte i den samme retning.

"Barnet" kom altså til verden pinsen 1958; men allerede sommeren 1956 tumlede nogle af os med planerne. I august skulle Urban Schrøder holde foredrag ved Skt. Laurentiusstiftelsens årsmøde i Lund. Jeg blev engageret til den betydningsfulde opgave at være chauffør og stillede bilen til rådighed; svenskerne betalte rejseudgifterne, og Schrøder holdt chaufføren med cigarer! Det blev festlige dage, hvor vi begge for første gang mødte svensk højkirkelighed. Jeg fik købt mig en præstevest, der ikke ville sidde fast, så den faldt ned i suppen den første aften – til stor morskab for svenskerne. Vi havde også en herlig weekend i Osby hos Gunnar Rosendal. Schrøder var lykkelig ved at blive iført et eller andet fint, så han kunne medvirke ved søndagens højmesse. Til gengæld oplevede jeg endnu et attentat på min præstevest, da vi senere på dagen drak kaffe på en restauration: et barn kastede op på den! Det huskede Fader Gunnar mange år senere. . . .

På denne tur husker jeg, at vi stadig vendte tilbage til at drøfte vort kommende blad – særlig havde vi kvaler med, hvad "barnet" skulle hedde. Det blev Schrøders uvisnelige ære, at han fandt det gode navn; men jeg har ham dog mistænkt for, at han stjal navnet fra Gunnar Rosendals vidunderlige dogmatik "Den apostoliska tron". . . .

Da vi kom hjem, undersøgte jeg de praktiske spørgsmål angående papir, trykning o. s. v. Men så kom der en i vejen med en slæde, og vi måtte for en tid skrinlægge planerne. I stedet fandt Schrøder på at lave et broderskab, hvortil jeg svarede en hel masse, der kunne forkortes til et "Nå!", hvilket betød, at jeg ikke blev medlem. Men knap to år efter ringede Per Dolmer og fortalte: "Nu kan du få dit blad!" Det var "Kristi Legems Broderskab", der ville give en sum penge til at starte bladet for. Jeg synes, det bør nævnes til ære for dette broderskab, at det aldrig nogensinde har stillet det mindste krav til bladet – det gav blot de penge dengang.

Schrøder var ansvarshavende, d. v. s. den fine top på kranssekagen! Jeg var redaktionssekretær, der skulle samle stoffet, og Dolmer var dukket op som den praktiske mand, der ordnede det tekniske og økonomiske. Som man kan se af de første numre, skrev Schrøder en række meget fine indledningsartikler til det kirkelige år; de var et stort aktiv i den første tid. Jeg lavede en serie programartikler om "Kirkelig Fornyelse", som jeg faktisk synes, er lige så aktuelle i dag som dengang. I de to første numre blev disse artikler underskrevet med mærket P. Jeg gjorde nemlig i den tid en kraftig, men forgæves anstrengelse for at få forflyttelse, inden højkirkeligheden skul-

le ødelægge det sidste af mit gode rygte! Det er en lille detaille, som er typisk for bevægelsens kår fra første færd. Fra nr. 3 dølgede jeg dog ikke mere "åsyn og navn", ja i samme måned iførte jeg mig endda præsteflip til daglig!

Per Dolmer skrev en række praktiske "Liturgiske bemærkninger". Hvert nummer sluttede efter svensk – eller måske romersk – forbillede med en kirkekalender. Det var nok især kirkehistorikeren Urban Schrøder ved skrivebordet, der var på spil! Eller, som Th. Kühl så muntert sagde om sin gode ven: Det var "Schrøder på loftet", hvor han finder så mange gamle, dejlige sager....

Med 2. årgang kom Lund Pallesen med i redaktionen, hvor han overtog "Kirkekalenderen" og senere i årenes løb gav os en lang række vægtige teologiske bidrag, som jeg flere gange har foreslået, at vi skulle udgive i rækken af de højkirkelige bøger, der også hører med til disse 10 års "kirkehistorie".

Med 4. årgang fik bladet en ny "chefredaktør", idet Schrøder og jeg i fuldkommen broderlighed og i erkendelse af vore egne begrænsede kræfter bad Børge Riisgaard om at overtage vore to stillinger. Hermed kom en ung mand til at have den faste hånd ved roret – og med en stabil arbejdskraft og med en kirkelig position, der ikke lod sig rokke. Dolmer fortsatte med ledelsen af de ydre ting, og vi andre fortsatte i redaktionsudvalget.

Jeg har aldrig fortrudt dette valg. Nogle har vist syntes, at bladet de første år var mere inciterende og provokerende; "de vrede unge mænd" blev vi engang kaldt. Men jeg tror ikke, det er rigtigt; det var nok bare nyheden, der gjorde det. Der kom en fast og solid linie i bladet – det blev et "arbejds-blad".

Med 4. årgang fik bladet sit nuværende praktiske format. Efter fire numre med en mere moderne teknik gik vi i et par år igen tilbage til den almindelige duplikering. Først da vi opdagede Anders Studsgårds store talenter også på disse praktiske områder, kom der igen fart i forbedringen af udseendet. Sammen med grafiker Knud Nørholm er det ham, der bør æres for det smukke blad, vi har i dag. Særlig bør Studsgård takkes for det kæmpearbejde igennem en årrække at have tilrettelagt og maskinskrevet hvert eneste nummer.

Ja, det var løst og fast om "historien" – og dermed et forsøg på tilbageblik over de 10 år.

Men nu fremsynet? Først må man vel her spørge, om de mål for bladet, jeg nævnede i begyndelsen, er nået. Det første mål er i hvert fald i ret høj grad lykkedes: at gøre højkirkeligheden kendt. Om ikke det blev "bladet, man læser", blev det i hvert fald i lang tid "bladet, man citerer". At dømme efter alle de midler, de magthavende tog i brug for at slå os ud, skulle man tro, at vi var en vældig femte-kolonne. I dag er man blevet mere beroliget, fordi man er klar over, at vi alligevel ikke er så mange!

Den anden opgave; at samle de splittede højkirkelige grupper og enkeltpersoner er ikke lykkedes særlig godt. Pionerer, der i årevis har stået isolerede over for en kompakt modstand, er ikke så let at samle; de bliver let prægede af noget så u-højkirkeligt som en udpræget individualisme! Derfor sætter jeg min lid til de yngre, hvis højkirkelighed er så at sige mere "normal", d. v. s. noget mere selvfølgelig og ubesværet end den, der præger os andre, der er belastet med en broget fortid. – Vi må intensivere arbej-

det på at skabe samling om kirkelig fornyelse.

Som årene gik, blev det klart, at det mål at drage alle dem sammen, der blot søgte efter kirkelig fornyelse, endnu ikke er lykkedes. Det er jo klart, at der skal et temmelig stort mod til at gå imod strømmen og bryde med det autoriserede system. Når samtidig "kirkelig fornyelse" og "gudstjenstlig fornyelse" er ved at blive populære ord – vel at mærke, når det sker i modernistisk retning, er fristelsen til at forsøge fornyelsen ad den vej jo meget stor. Vi må derfor have stædighed og tålmodighed til at kæmpe for den ægte kirkelige fornyelse – eller katolske fornyelse – i de kommende år, hvor den modernistiske fornyelse skal prøves selvfølgelig og lide nederlag.

Bladet var i dets start efter min mening mere et lukket partiblade, end det burde have været; måske derfor lykkedes det ikke så godt med kontakten til alle dem i folkekirken, der søgte efter en ægte fornyelse. Måske er det rigtigt, at der var mere begejstring, mere af en vis ungdommelig pionerånd i de første årgange; men jeg tror ikke, at det er nok i dag, hvor vi nøgternt må se i øjnene, at vor kamp for den ægte fornyelse vil blive langvarig. I dag er bladet bredere; men dets kirkelige og teologiske holdning er solid og stærk, ja i virkeligheden mere grundfæstet end ved starten. Det lover godt for fremtiden.

Jeg kommer til at tænke på en pudsighed fra bladets første dage: Vi havde hørt noget om, at der skulle sendes et eksemplar af alle blade til Rigsbiblioteket i København og sendte derfor det første nummer derover. Vi fik et venligt brev, hvori man meddelte os, at den slags maskinskrevne blade behøvede man ikke at sende; men få måneder efter skrev man igen derovre fra, at man meget gerne ville have bladet tilsendt – og det var dog stadig kun maskinskrevet! Når man undertiden kan være noget trist, fordi man synes, at de autoriserede, tilvante folkekirkelige opfattelser kan blive publicerede i de største blade, selv om de er nok så ligegyldige og dybest set fortidige, kan det blive en lille trøst, at her er vi da nogle, der skriver også for fremtiden. Om 30 år vil Re-formatio i hvert fald blive studeret flittigt på bibliotekerne; da vil mennesker spørge: "Var der virkelig ingen, der kunne se, hvad der var galt i de glade folkekirkelige dage i 50-erne og 60-erne?" Jo, der var nogle oversete og forkætrede højkirkelige! –

Dette lyder måske noget overlegent; men jeg tror, der er noget typisk i det: med hensyn til den nærmeste fremtid vil fremsynet nok være lidt pessimistisk: Vi er ikke mange, og vi er endnu temmelig splittede; det, vi kæmpede imod for 10 år siden, er tilsyneladende blevet endnu grovere og endnu mere udbredt. Men på det lidt længere sigt er jeg udpræget optimistisk. I løbet af de 10 år, der er gået, har jeg evindeligt spejdet efter, om der måske i alt det, der møder os i folkekirken, kunne være et muligt alternativ for det, vi går ind for; men jeg har aldrig set den mindste antydning af det. Når jeg ser fremad, ser jeg derfor alligevel de store muligheder; tiden arbejder for os, selv om vi måske skal længere ned på bunden endnu, inden det vender.

Vi skal begynde det næste ti-år med bønne fra det første nummer: "Kom Gud Helligånd!"

PRÆDIKESTOLEN OG DENS PLACERING

AF PASTOR SIGURD MEJNDOR, HYLLESTED

"PRÆDIKESTOLEN skal være i den søndre side i kirken", skrev Peder Palladius i sin visitatsbog ved reformationen. Den fik sin faste plads ved sydvæggen i skibet nær koret. Således herhjemme og i de fleste tyske kirker, men i Sverige ofte i nordsiden.

Palladius tilføjer, at det er, fordi præsten da kunne have døbefonten til venstre for sig (den stod dengang nær indgangen) og alteret til højre. Ordet blev efter hans opfattelse på denne måde symbolsk flankeret af de to sakramenter.

Peder Plade, Sjællands første lutherske biskop, opmuntrede til at nedrive korvæggens sidealtre og bruge stenene til at "opbygge en dejlig prædikestol". Det gik dog langsomt med at få forsynet landets kirker med sådanne stole. Der findes kun få prædikestole fra reformationstiden og ganske enkelte fra middelalderen. Den ældste daterede prædikestol af træ bærer årstallet for reformationens indførelse, 1536 (fra Pjedsted - nu i Nationalmuseet).

I Nødgager kirke på Djursland findes der en enestående middelalderbalkon, der vender ind mod skibet og har en lille åbning over pulten. I murtykkelsen er indrettet en smal trappe, der fører op til et lille rum med åbning over den murede pult. I "Trap" kaldes denne mærkelige anordning for "en messe-pult, en middelalderlig prædike- eller læsestol". Det er meget tvivlsomt, mener jeg. Der er snæver plads, alt for snæver for en prædikant. "Prædikestolen" er snarere identisk med de hist og her omtalte "helligdomsstole", hvorfra kirkens relikvier på visse helligdage udstilledes for folket. En sådan balkon kan også forekomme uden på kirken, så der ved en trappe i muren var forbindelse med kirkens indre.

Først henimod Chr. IV's tid forsynes alle landets kirker med den gængse karnapagtigt udhængende præstestol-type af træ. Syd for alperne udvikledes der dog allerede siden 12. årh. "søjleprædikestole". Det var faststående stole af marmor, og de var anbragt i kirkeskibet. (Jnf. søjlestole i Salerno, Pisa, Siena, Split etc.).

Kathedra i basilikaens apside var kirkens første prædikestol, ambonnernes trappe den næstældste. Læsepulsten med trapper stod oprindeligt ved korsranken. Efter disse skranker - cancelli - har prædikestolen fået sit tyske navn: Kanzel. Da man i den romanske tid opførte lektori-er foran koret med ophøjet læsepult, bliver det den næste plads for prædikanten.

Stolen fik med tiden en stadig fjernere placering fra koret, mens alteret kom i den modsatte bevægelse for at ende ved korets østvæg. Det gav ulemper liturgisk set. Herhjemme benyttede de evangeliske prædikanter de forhåndenværende ambon-prædikepladser eller lektoriestole langt ned i tiden, og først i Frederik II's tid fik vi karnapformede prædikestole, der var anbragt i skibet. Som regel er de 6-sidede som de gamle søjlealtre. De ret uanseelige bogpulte afløstes herhjemme af lerklinede eller murede prædi-

kestole, men omsider kom der stole af træ, der var så rigt udstyrede med billedskærearbejde, at de kunne hamle op med de gamle altertavler.

På de sider, der vendte ud mod menigheden, var der ofte anbragt udskårne billeder af de fire evangelister med deres symboler (bevinget menneske for Matthæus, løve for Markus, okse for Lukas, ørn for Johannes). Evangelistsymbolernes tolkning kan virke noget "tilpasset" med sine kunstlede begrundelser. De er måske tegn, der stammer fra fremmede religioner, og er så tilpasset kirkens tarv. Allerede i N. T. nævnes de som "de fire livsvæsener" (Johs. Åbenb. 4, 7). I oldkirken tog man det ikke så nøje med tildelingen af symbolerne. Den var ret tilfældig, men efterhånden fik man den faste rækkefølge, som er nævnt, ud fra indholdet af de fire evangelier.

Det føltes naturligt at have evangelisterne med deres attributter i prædikestolens synlige felter. Det var tegn på, at fra dette sted skulle hele evangeliet lyde til menigheden. Ofte findes også Moses og Aron i snitværket som udtryk for, at lov og evangelium hører sammen. I Gjerrild (Djursland) bæres kirkens prædikestol oppe af en stor Mosesskikkelse, for den nye pagt hviler på den gamle, og de kristne har overvundet loven. Undertiden hviler bogpulten på en ørnefigur, som kan være et symbol for Kristus, logos.

Bogpulten (som Durandus kalder for aquila, ørn) kan være forsynet med et nedhængende klæde med kors eller monogram. Prædikestolklædet kan skiftes, så det er tilpasset antependiets og messehagelens liturgiske farve, og understreger dermed tiden i kirkeåret. Klædet har gammel rod, var tidligere ret stort (på Andreaskirkens prædikestol i Eisleben, hvor Luther holdt sin sidste prædiken, havde det målene 1,26 x 2,75, farven var rød).

Lydhimlen over prædikestolen er ofte smykket med en udskåren due, Åndens og fredens symbol, "inspirationsduen". Over denne baldakin-himmel ses undertiden Frelseren med sejrsfane, eller engle med basuner, som tegn for Kristi sejr og den kommende dom. Stolens hermer er symboler for de kristne dyder. Det er forbavsende, som kirken kunne tilpasse hedenske gudeskikkelser og lave om på engle, så de blev til vingede kvinder og englebørn (putti) i baroktiden (med Eros og eroti-erne som urtyper!).

Det er vigtigt, at prædikestolen har den rigtige placering. Det er uheldigt, når der fra gammel tid er sket en opdeling af prædikerum og sakramentrum som adskilte dele, så man ikke fornemmer prædiken som et trin i liturgien og gudstjenesten som en helhed.

En skarp adskillelse mellem altertjenestens og forkyndelsens plads i kirkehuset skyldes en arv fra senmiddelalderen, som vore gamle kirker ikke har kunnet frigøres fra. Det var jo ikke let at lave større ændringer på den arvede kirketype, som vi overtog ved reformationen. De gamle kirker var bygget som romersk-katolske hellighuse, og det skyldes vel ikke mindst islet fra tiggermunkenes og prædikebrødrenes virksomhed, at prædikestolen blev et isoleret møbel i eget prædikerum.

I senmiddelalderen samlede disse munke folk i flok nede i skibet, der dengang ikke havde stive bænkerader. Prædikemunken havde flokken tæt ved, stående eller siddende på skamler eller lette stole. Det var praktisk, at prædikebroderen havde en ophøjet plads som "religionslærer". Det var en

belæring, helt løsrevet fra messens liturgi, en undervisning, som man nu bedst forstod det dengang. Underviserens ophøjede plads førte til de egentlige prædikestole og forblev i kirkeskibet som ophøjet stol adskilt fra alterrummet, så prædikenen fornemmes som en gudstjeneste for sig uden synderlig sammenhæng med nadvermessen.

Prædikestolen gav, arkitektonisk set, en uheldig skråvirkning, men ved at flytte døbefont til modsat side af stolen kunne det dog ophæves noget. Her er det altså de rumlige forhold, der indvirker på liturgien, skønt det ellers plejer at være omvendt.

Den pompøse prædikestol, "herligt opbyggt over alle andre stole", medvirkede til, at prædikenen fik karakter af at være et hovedstykke af gudstjenesten, ja, dens egentlige kulmination, og førte til en sær sprængning af gudstjenesten i to skarpt adskilte dele, som udførtes på forskellige pladser i kirkens rum. Ved reformationen førte man en forholdsvis ung skik videre: at bruge en "emanciperet" prædikestol, d. v. s. anbragt på en helt anden plads end der, hvor gudstjenesten i øvrigt fandt sted. Ved oldkirkens amboner var der større enhed, så oplæsning og forkyndelse accentueredes som liturgiske led i nadvermessen med eukaristien som højdepunkt i tjenesten. Ved reformationen søgte man en vis afbalancering af tjenestens to brændpunkter: ord og sakramente, jnf. elipsebilledet, men forkyndelsen fra stolen fik dog overvægten. Præsten var nu først og fremmest prædikant, som også reformatorerne kaldte sig.

Opgangen til prædikestolen bør helst gå fra koret, så der også derved vises en liturgisk sammenhæng med altertjenesten. Ord og sakrament er eet i vor kirke, ikke modsætninger. En højmesse med lang tids prædiken og lidt liturgi ved alteret, men uden altergang, er en forkrøblet højmesse.

Prædiken kan ikke undværes efter evangelisk opfattelse, men kan blive for dominerende. Ja, den kom på reformert hold til at udkonkurrere altergangen. Det fik sit symbolske udtryk ved, at prædikestolen blev det centrale punkt i gudstjenesterummet. Vi beholdt dog stadig i den lutherske kirke alteret som orienteringspunkt i kirkehuset. Sporadisk forsøgte man dog også herhjemme en reformert stil ved at sætte prædikestolen over alteret, eventuelt med orgel over prædikestolen! Heldigvis slog det ikke igennem. Det føltes fremmed for os – teateragtigt – og gav en skævhed i opfattelsen af kirkehusets symbolik.

Herhjemme har man ved moderne kirkebyggeri ofte vist forståelse for at få neddæmpet prædikestolens ydre apparatur og at få stolen bedre afbalanceret i forhold til alterets placering, så man undgår den skråbelastning i forhold til midteraksen, som belaster de gamle kirker med de nedarvede bastante prædikestole, der er højt hævede over den stive bænke masse.

"Prædikestolen må ikke trænge sig frem på alterets bekostning. Netop som det sted, hvorfra evangeliet mundtligt forkyndes, bør den i selvforglemmelse ligne Johannes Døber på Grünewalds Isenheimeralter" (Prenter i "Kirkebygning og Teologi" s. 169).

Vel kan det siges, at prædikestolen er et underordnet stykke inventar i forhold til alter og døbefont, og at prædikenen ikke er et sakramente. Forkyndelsen har dog sakramental karakter og må ikke have en for underordnet placering i tjenestens helhed. Efter nutidens smag skal prædikestolen ikke være pompøs, og præsten skal ikke svæve højt i luften, men prædikestolen skal dog placeres, så præsten kan ses og høres.

KIRKEDAGE

1968

31/8

1/9

i
ÅLBORG

LØRDAG D. 31. AUGUST

- Kl. 16.00: Sangøvelse i Vesterkær kirke.
- Kl. 17.00: Vesper i Vesterkær kirke; prædiken ved pastor Johannes Lærkes, Egen (forventelig).
- Kl. 18.00: Aftensmad på KFUM.
- Kl. 20.00: Foredrag i Vesterkær kirke ved sekretær i udenrigsministeriet Jørgen Hornemann: "Stat og Kirke" (nutidshistorisk med fremtidsperspektiv). – Derefter samtale ved kaffe-bordet.
- Kl. 22.00: Completorium.

SØNDAG D. 1. SEPTEMBER

- Kl. 8.30: Morgenmad på KFUM.
- Kl. 10.00: Højmesse i Vesterkær kirke ved pastor B. Riisgaard, Ålborg.
- Kl. 12.00: Middag på KFUM.
- Kl. 14.00: Foredrag på Svanemølle kro i Svenstrup ved pastor Jørgen Glenthøj, Borum: "Privatisme og demokratisme – et folkekirkeligt problem". – Derefter samtale ved kaffe-bordet.
- Kl. 16.30: Vesper i Svenstrup kirke; prædiken ved pastor Vagn Hasselgaard, Svenstrup.
- Kl. 18.00: Aftensmad på KFUM.

TILMELDING PRIS ADRESSER

Skriftlig tilmelding til sognepræst B. Riisgaard, Ny Kastetvej 18, 9000 Ålborg, senest 24. august.

Mødegebyr 15 kr. samt kostpenge (aftensmad + kaffe lørdag; morgenmad + middag + kaffe + aftensmad søndag) 40 kr. betales ved ankomsten.

Måltiderne på Ålborg KFUM, Danmarksgade/Jernbanegade. – Bus linie 2 fra Ålborg Centrum til Vesterkær.

HOTELLER:

Central-Hotel, Vesterbro 38, telefon (08) 12 69 33
Hotel Garni, Rantzausgade 37, telefon (08) 12 18 91
Hotel Hafnia, Banegårdspladsen, telefon (08) 13 19 00
Hotel Kong Frederik, Kongensgade 8, tlf. (08) 12 60 33
Hotel Phønix, Vesterbro 77, telefon (08) 12 00 11
Hotel Prinsen, Banegårdspladsen, tlf. (08) 13 31 44
Jernbanehotellet, Boulevarden 31, tlf. (08) 12 14 37
Kongreshotellet, (Ålborghallen), telefon (08) 13 17 11
Missionshotellet Ansgar, Prinsensgade 14-16, telefon (08) 13 37 33

Missionshotellet Krogen, Skibstedsvej 4, (08) 12 17 05
Motel Ålborg, Hobrovej, telefon (08) 13 65 66
Motel Ålborggården, Østerbro 39, tlf. (08) 12 84 80
Park-Hotel, Boulevarden 41, telefon (08) 12 31 33
Turisthotel, Prinsensgade 36, telefon (08) 13 22 00
Ålborg Sømandshjem, Nyhavnsgade 60, tlf. (08) 12 19 00

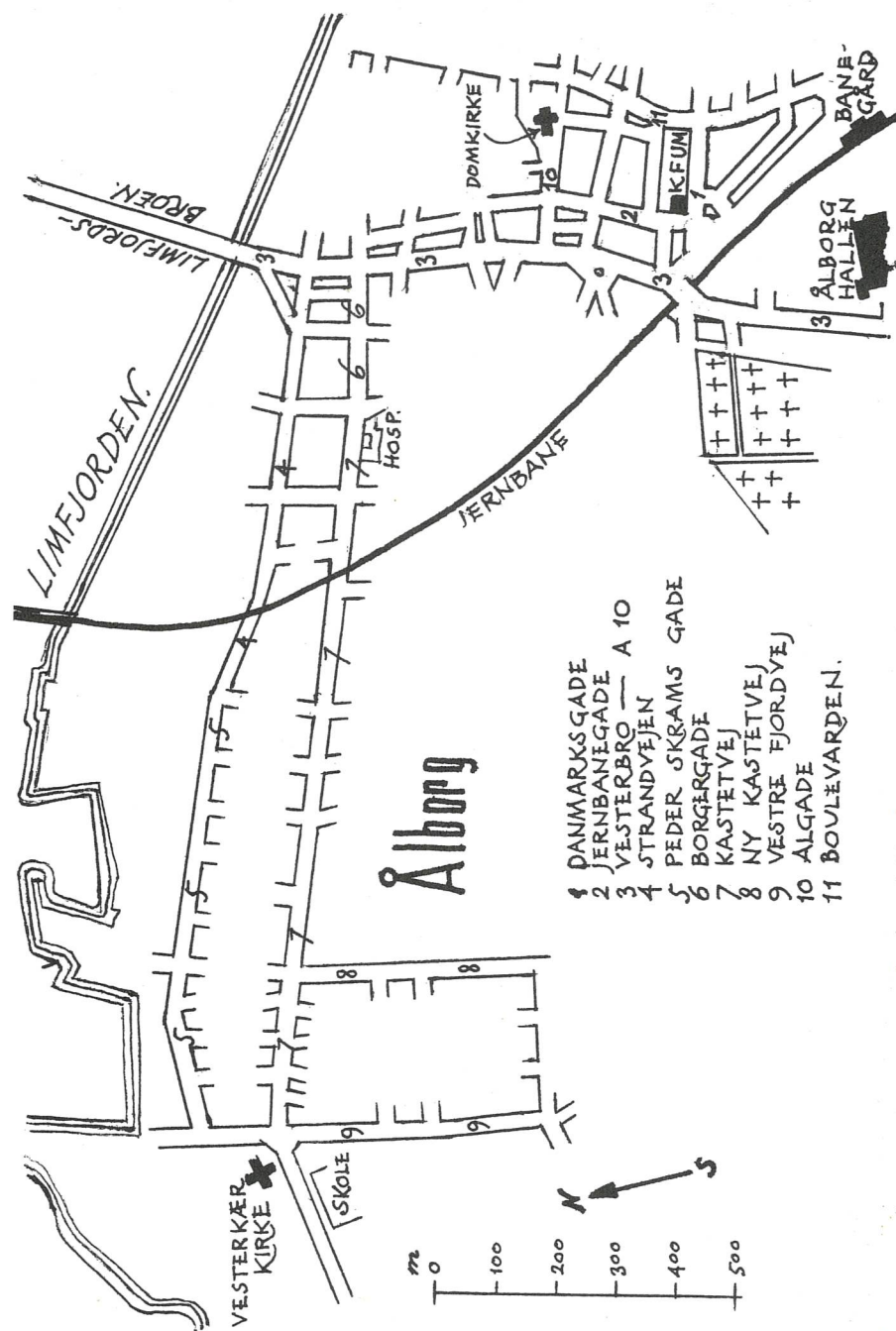
CAMPINGPLADS

Mølleparken, telefon (08) 13 33 89
Vesterkær (ved Friluftsbadet)

Privat indkvartering kan i stærkt begrænset omfang arrangeres.

RUTEBÅDSFORBINDELSER

Afg. København 23.15, ank. Ålborg ca. 7.45 (DFDS)
Afg. Ålborg 23.00, ank. København ca. 7.45 (DFDS)

Teologisk bidrag

ORDET OG KIRKEN AF PASTOR B. RIISGAARD, ÅLBORG

EMNET FINDER VI behandlet af Bultmann i den lille afhandling "Die Rede vom Handeln Gottes", der står som hans svarbemærkning III til hans kritikere i "Kerygma und Mythos" II, 1952, og som uændret er gengivet i den lille bog "Jesus Christus und die Mythologi" (1958/64).

Bultmann går der nærmere ind på spørgsmålet, om vi da kan tro, at Gud een gang for alle har handlet for verden. Hans svar går ud på følgende: Gud møder os i sit ord, i et konkret ord, i den af Jesus Kristus indstiftede prædiken. Man kan godt sige, at Gud møder os altid og allevegne, men vi ser og hører ham ikke, medmindre hans ord kommer imellem. Idéen om den allestedsnærværende og almægtige Gud bliver kun gennem hans ord, talt her og nu, til virkelighed i min eksistens. Tilsvarende må siges, at Guds Ord kun i det øjeblik, i hvilket det bliver talt, er, hvad det er. Guds Ord er nemlig ikke et tidsløst udsagn, men et konkret ord, her og nu rettet til mennesker. Guds Ord er ikke evigt som tidsløshed, men som indtræffende nærvær. Det må altid ramme mig; det er aldrig en for altid besiddende viden.

Deraf følger, at Guds Ord er et sandt ord, talt til mig i menneskeligt sprog, i kirkens prædiken eller i Bibelen. Bibelen er gennem kirken videregivet som et ord, der tiltaler os. Dette levende Gudsord er opstået i historien. Dets udspring er en historisk begivenhed, gennem hvilken dette ords prædiken autoritativt og legitimt videregives. Denne begivenhed er Jesus Kristus. Den objektive historiker kan ikke som sådan se, at en historisk person, Jesus af Nazareth, er Guds evige Ord, Logos. En historisk undersøgelse kan aldrig fastslå, hvad Gud har gjort i Kristus, kan altså intet udsige om Kristus som eskatologisk begivenhed.

For N. T. er imidlertid den afgørende betydning af Jesus Kristus, at han i sin person, i sin kommen, i sin lidelse og i sin herlighed er den eskatologiske begivenhed. Han er "den, som skal komme" (Matth. 11, 3). "Da tidens fylde kom, sendte Gud sin Søn" (Gal. 4, 4). "Dette er dommen, at lyset er kommet til verden" (Johs. 3, 19). Disse og andre ord proklamerer, at Jesus er den eskatologiske begivenhed. For Bultmann rejser sig nu det afgørende spørgsmål, om denne forståelse af Jesus uløseligt er forbundet med den kosmiske eskatologiske forestillinger, eller om det er muligt at lade dem falde, idet man følger den linie, Johannes som den eneste i N. T. har trukket op.

I Johannesevangeliet bliver den kosmologiske eskatologi forstået som "historisk eskatologi". At leve i troen vil sige: at leve en eskatologisk eksistens, at leve hinsides døden, at være trængt fra død til liv (jvf. Johs. 5, 24 & 1. Johs. 3, 14), og denne eskatologiske eksistens er allerede på forhånd ved troen virkeliggjort. Fordi det sker ved troen, er denne eskatologiske eksistens ikke et verdsligt fænomen, men virkeliggøres i en ny selvforståelse, der vokser frem i kraft af Ordet, der møder en. Den eskatologiske begivenhed, som Jesus Kristus er, sker her og nu, hvor Ordet prædikes (2. Kor.

6, 2; Johs. 5, 24). Forkyndelsens ord skaber død og liv (2. Kor. 2, 15).

Kerygmaets "een gang for alle" er derfor ikke "die Einmaligkeit eines historischen Geschehens", men udsiger derimod, at en bestemt historisk begivenhed, Jesus Kristus, må forstås som det eskatologiske "een gang for alle", d. v. s. som altid nærværende i det forkyndte ord, ikke som en tidsløs sandhed, men som det, der her og nu sker. Ordet, som altid sker her og nu, er eet og det samme ord som den apostoliske prædikens første ord, som det er udkrystalliseret i N. T. og bestandigt videregivet af mennesker. Det eskatologiske "een gang for alle" vil sige, at Ordet her og nu i prædikenens levende stemme bliver begivenhed.

Derfor hører Guds Ord og Kirken sammen. Kirken er blevet til ved dette ord som et fællesskab af mennesker, der er kaldet sammen ved det budskab, der mødte dem gennem befuldmægtigede budbringere (2. Kor. 5, 18-20). Men fordi Ordet kun er Guds Ord som begivenhed (ein Geschehen), er Kirken også kun sand Kirke som hændelse. Kirken er nemlig den eskatologiske menighed, der kun paradoksalt er identisk med den kirkelige institution, som vi fra verdenshistorien kender som sociologisk fænomen. ("Jesus Christus und die Mythologi", p. 92-98).

Som eskatologisk er Kirken en størrelse "mellem tiderne". Derfor er det også afgørende, om Kirken forstår sig selv som en historisk størrelse eller en eskatologisk størrelse. Så længe den for verden proklamerer frelsen i Kristus som en gave til mennesket, Kristus som alle tiders ende, fastholder den sin eskatologiske selvforståelse. Bestemmer Kirken sin opgave i historiens terminologi, filosofisk, politisk eller socialt, opgiver den denne selvforståelse. For Paulus lykkedes dette, idet Kirken for ham er "synlig som en verdslig kendsgerning, usynlig – dog også synlig for troens øje – som noget, der hører den verden til, som skal komme" (Theologie des Neuen Testaments, p. 309). For en senere tid mislykkedes dette, fordi Kirkens "midlertidige" blev bestemt kronologisk, ikke situationsmæssigt og karaktermæssigt.

Hvorledes kan Kirken fastholde at stå mellem tiderne, ved enden af den gamle æon og i den nyes frembrud, når dog tiden trækker ud, og der intet sker? Kun ved, at den gamle æon betragtes som syndens æon, og den nye æon som nådens æon. Så længe Kirken i sin forkyndelse af kerygmaet fastholder denne forståelse af de to æoner, fuldfører den sin opgave m. h. t. i lydlighed at være Kirke.

Helt let har dette ikke været for Kirken. Den har ganske vist betragtet sig selv som en størrelse, der ikke er af denne verden, men har ikke desto mindre slået sig ned i verden og sat sig godt til rette. Hvordan redder Kirken sig ud af dette dilemma? Det helt afgørende er her, at Kirken skaber mulighed for en konfrontation mellem kerygmaet og den enkelte troendes eksistens. Kerygmaets relation til verden er nemlig ikke en folkelig, men en individuel-eksistentiel. Det er den enkelte menneske i hans vedvarende råb efter Gud (jvf. Augustins berømte ord), som kerygmaet kan konfrontere – og også gør det. For denne konfrontations skyld må der være en eller anden institutionel størrelse, en kirke; kun således kan forkyndelsen nå ud i verden og møde mennesket. Derfor er det også nødvendigt vågent at følge, om Kirken svarer til sit formål, sin mission. Men intetsteds antyder Bultmann noget om, hvordan han ser på Kirkens ydre form, eller hvordan han evt. kunne tænke sig Kirken reformeret. Bultmann har faktisk ingen inter-

esse for Kirken som frelsesmedium; han når ikke længere end til at betragte Kirken som kontekst til og objekt for troen.

Hvorledes kan en eskatologisk begivenhed på samme tid være en institution? Hvorledes kan Kirken overhovedet have en historie? Hvorledes er forholdet mellem Kirkens kerygma og dens ydre form? Spørgsmålene trænger sig på. Bultmann har ikke besvaret dem – og kan vel heller ikke. Påvirkningen fra Kierkegaard lader sig også her ane. "Det nye Gudsfolk har ikke nogen virkelig historie, for det er jo ende-tidens samfund, et eskatologisk fænomen" (Historie und Eschatologi). Som med Ordet gælder det for Kirken, at den egentlig kun er til som begivenhed, derfor ikke folkeligt, men eksistentielt. (Til dette afsnit se: The Role of the Church in 'The Theology of Rudolf Bultmann' (Kegley), p. 156-67).

Jeg har i al korthed forsøgt at udrede, hvad Bultmann mener, når han taler om Ordet og Kirken i deres indbyrdes relation. Men hvad skal vi sige til det? Det første, jeg stiller mig spørgende overfor, er det forhold, at Bultmann ikke nøjes med at stille Paulus og Johannes pænt side om side og over for en fra dem afvigende gruppe, repræsenterende en kristendom af ringere art, som f. eks. Jakobsbrevet og Pastoralbrevene. Her kan vi sikkert alle følge ham langt, da det jo er forholdsvis oplagt, at Johannes og Paulus står for noget af det mest evangelisk centrale i N. T., der vel nok ombryder arven fra Jesus, men ingenlunde bryder med den. Bultmann bliver ikke stående ved dette, men går videre, idet han, trods sin store respekt for Paulus, dog åbenlyst foretrækker Johannes. Jeg spørger mig, når det gælder Ordet i Kirken: Er det rigtigt at foretrække Johannes for Paulus? Er det rigtigt at spille de to ud mod hinanden? Og er det rigtigt at lade bedømmelsen af Paulus tage farve af berømmelsen af Johannes?

I sin bog "The Teaching of Jesus" kommer T. W. Manson etsteds ind på forholdet mellem Deuterocesaja og Ezekiel. Han lader Deuterocesaja stå for en Kirkens "gå-struktur", hvorimod Ezekiel mere forekommer ham at udtrykke en Kirkens "kom-struktur". Manson mener nu, at Deuterocesaja repræsenterer helt ubetinget den evangeliske hovedlinie, som Jesus selv lige så ubetinget knytter til, mens Ezekiel mere repræsenterer en sidelinie, den, som Jødedommen så fatalt gjorde til en hovedlinie. Igen spørger jeg: Er det rigtigt at foretrække den ene helt ubetinget fremfor den anden? Er den ene linie Guds linie, mens den anden blot skulle være vor egen?

Og gælder dette ikke også i spørgsmålet mellem Pauli frelseshistoriske linie og Johannes' frelseseksistentiellistiske linie? Må det dog ikke fastholdes, at de begge har samme kanoniske paritet, altså begge er sand tydning af historien – Jesus Kristus?

Det andet, jeg vil sætte spørgsmålstejn ved, er det meget aktualistiske og punktuelle ved Bultmanns kirkeforståelse. Det er hans påstand, at Kirken som et eskatologisk faktum intet folkeligt aspekt har. Er det ikke i virkeligheden en undsigelse af dåben, der dog vel må betyde optagelse i Kirken som Gudsfolket? Denne antagelse er jo simpelthen begrundelsen for, at den ældste kirke kunne beholde G. T. som hellig skrift. Kirken, som man ved dåben blev optaget i, betragtes som det nye Israel, i hvilket alle den gamle pagts forjættelser får deres opfyldelse, ja mere end det, faktisk i liturgien opfylder sig. Det, at Ordet blev kød, betyder ikke blot, at Ordet blev Jesus Kristus og hans persons historie – og det er ikke klaret med, at Ordet blev kerygma, forkyndelse af denne Kristus, af det Ord, han er. Men det betyder,

at Ordet bliver liturgi, d. v. s. i gudstjenesten er recitation af Guds frelseshandling. Det vil ikke sige, at recitationen blot er en genkaldelse af det, som engang skete, men langt snarere er den en fremkaldelse; Således som Gud handlede ved udfrielsen af Ægypten, under befrielsen ved Det røde Hav, ved lovgivningen på Sinai, eller som han handlede ved Jesu død og opstandelse, ja, med Jesu hele jordeliv, således er Gud nær hos sit folk – og dermed hos den enkelte; således er det også nu hans frelse.

Det må for forkyndelsen få den konsekvens, at vi ikke viger tilbage for at male Kristus og Gudsfolkets historie op. Genkaldelsen af Guds frelseshandling er eet og det samme som fremkaldelsen af Guds frelse. Beretningen skal ikke først og fremmest afmytologiseres, og krygmaet derpå fint uddestilleres. Nej, beretningen skal reciterende stå, ikke kun katalogiseret som historisk begivenhed, men typologiseret på vor historiske tilværelse. Sådan gør Gud sine sager, og på en ny måde opfylder nu det samme sig på os. (Jvf. hertil A. Richardson: The Bible in The Age of Science, p. 170 ff.).

C.H. Dodd har i sin lille bog "The Bible Today" stærkt understreget, at det hedder Ordet og Kirken. Kirken er af ham betragtet som arving til den historie, Gud allerede i Israel begyndte med sit folk. Og deraf uddrager han den slutning, at det er "in the context of the continuing life of the church", at Bibelen kommer til orde og forkynder Ordet (anf. a. p. 162). Kirkens kontekst er Gudsfolkets liturgi og diakoni, Ordets recitation og exercitia, Gudstjeneste og brødres samtale og samliv.

Med Bultmanns kristologiske udgangspunkt er det vel ikke at vente andet, end at hans kristendomsforståelse må blive ganske usakramental. Kristus, Ordet og Kirken – alt betragtes som moment, som begivenhed. Dåb og Nadver bryder naturligvis ikke denne linie. Sakramenterne er Ordet appliceret på mig den enkelte.

For Nadverens vedkommende finder jeg dette at være en ganske ensidig og forkortet testamenttanke. Alle andre perspektiver for Nadveren lades ude af betragtning. Og sådan må det vel være, når Jesu person i den grad træder tilbage for budskabet, som tilfældet er. Nadverperspektiver som taksigelsen, fællesskabet, ihukommelsen, ofret og mysteriet forudsætter ganske oplagt, at Jesus selv i sin person er Gudsriget, er grundsakramentet.

Bultmanns manglende syn for Jesus som Kristus lader sig også mærke i hans forkyndelse. Han er stærk i analysen af menneskets eksistens og Ordets fordring, men vidnesbyrdet om Jesus er svagt. Det er mere en tro ved Jesus end en tro på Jesus. Jesus er profeten – i bedste fald; i værste fald er han blevet "professor". Men som den Herre Kristus fortøner han sig.

Bultmann har selv indrømmet, at ekklesiologien ikke har hans interesse og derfor også er blevet forsømt af ham. Man kunne sige det lidt stærkere og hævde, at han lader os i stikken, idet han ikke har gjort noget forsøg på, ud fra sine kristologiske og hermeneutiske principper, at uddrage det virkeligt ekklesiologiske. Professor Gerh. Ebeling, der på sin vis står Bultmann nær, har derimod forsøgt sig med nogle teser om ekklesiologien. Man kunne have ønsket, at Bultmann selv havde gjort forsøget ud fra sit grundsynspunkt.

(Opr. holdt som foredrag på Stiftspræstemøde for Ålborg Stift okt. 1967; her gengivet i forkortet uddrag.)

FRA KIRKENS SKATKAMMER AF PASTOR URBAN SCHRØDER, VARNES.

HELLIGÅNDEN - GUDS MODERLIGHED ^{*)}

DENNE GANG henter vi ud af Kirkens Skatkammer en lille Salmebog, der blev trykt første Gang i København 1743 under Titelen "En Liden Samling Af Adskillige Vers og Sange Til Opmuntring Og Opbyggelse Sammenskreven". Den udkom siden adskillige Gange – saa sent som 1885 tryktes en ny Udgave i Christiansfeld – og er Salmebog for den danske Gren af Herrnhuternes Brødrementighed. Her blader vi i Anledning af Pinsefesten frem til denne lille Helligaandssalme:

O Hellig Aand! forklar du Jesu Vunder,
afmal dem ret for Hjertet alle Stunder.

Lad os, saa længe vi er her i Live,
ej nogen Tid fra dem forrykket blive.

Tak ske dig, Hellig Aand! for al din Møje
med mig og mer end moderlige Pleje.

At du saa trolig mig paa Jesum viser
og for mit Hjerte al hans Marter priser.

Paa Jesum og hans Vunder jeg ej tænkte,
om du, o Hellig Aand! ej Naade skænkte.

Jeg derfor som et Barn, der daglig trænger,
mig fast ved dig og Jesu Hjerte hænger.

(Udgaven 1778, S. 65f. Sproget er i vor Gengivelse lempet en lille Smule).

Salmen er lille og fordringsløs og tør ikke maale sig f. Ex. med Grundtvigs Helligaandshymner. Dog er den værd at standse ved, da den udtrykker en Side af Kirkens Lære om Helligaanden, som vi ikke ret har Øje for idag.

Guds Aand sættes her i snæver Forbindelse med Jesu Korsoffer eller med Frelserens Vunder, som Herrnhuterne – følgende gammel fælleskirkelig Tradition – oftest siger. Han skal forklare, oplyse Jesu Vunder og tydeligt afmale dem for Menneskehjertet (V. 1). Han viser os hen til Jesus og

*) Efter forfatterens ønske bringes denne artikel med hans originale retskrivning.

lovsynger for os "al hans Marter", hans Lidelse (V. 4). Og jeg kan takke Aandens Førelse for, at jeg kender Jesus og hans Vunder som min Frelsers Kilde (V. 5). Dette er god traditionel Kristenlære om Helligaanden: Ved hans overbevisende Virke i mit Hjerte kender jeg Jesus som min Frelser.

Men saa møder vi i nogle faa Udtryk det, som det bl. a. blev Brødremenighedens Naadegave at pege paa i det store Mysterium om Gud Helligaand. Salmens tredie Vers taler om Aandens "mer end moderlige Pleje". Og i en anden Helligaandssalme hedder det: "O du mer end ømme Moderhjerter, du vor Frelsers Jesu Aand" (Samme Udgave S. 66). Aanden sees her som en Moder: Er Gud Faderen og Jesus Sønnen, saa er Helligaanden Moderen i den guddommelige Treenighed. Et meget nærliggende, plastisk Billede, der vel ikke taaler at presses, ikke maa mistolkes i altfor menneskelig Retning, men dog udtrykker noget vigtigt, som trænger til ny Betoning indenfor evangelisk Theologi og Fromhed.

Nemlig dette: at Gud vel er en Fader; men at der i Gud ogsaa er en Moderlighed, en Moders Væsen. Hvad dette betyder, siger selve Salmeordene om Aandens "mer end moderlige Pleje" og "du mer end ømme Moderhjerter". En Moder plejer med Omhu dem, hun har om sig. For hun ledes i alt sit Virke af sit Hjertes Ømhed og Følelse for andre. Og netop saadant, netop saa moderligt er Guds Aands Virke i vore Hjerter.

Denne Brødremenighedens Betoning af Helligaanden som Moderen, som Organ for Guds Moderlighed, hvorom ogsaa talrige andre herrnhutiske Tekster aflægger Vidnesbyrd, har ved sin Fremkomst virket stærkt paa Baggrund af det 17. Aarhundredes protestantiske Orthodoxy, der i vid Grad havde præget Gudsbilledet i Retning af en Mande-Religion med for ringe Plads til det kvindelige Element i Guds Væsen, der saa at sige menneskeliggør Gud og ogsaa er bibelsk bevidnet (Jes. 49, 15). Ogsaa idag er der Brug for en Betoning af Helligaanden som Guds "mer end ømme Moderhjerter". Thi en Hovedopgave for Kirkens og Kristenlivets re-formatio i vor Tid er Overvindelsen af den Fjernhed, hvori Guds stadigt betonedede Faderlighed, hans "Han" har placeret ham for mange Mennesker. Gud er idag blevet en saare fjern og uvedkommende Person, hvis Forbindelse med Hverdagen og Indviklethed i det konkrete Menneskeliv næsten ikke opleves. Guds "Hun" og "mer end moderlige Pleje" maa atter forkyndes i Prædiken og Undervisning og synliggøres for Mennesker gennem Kirkens Liturgi og Kristenliv. Her har Romerkirken fastholdt en ældgammel Tradition ved sin Lovprisning af den af Guds Moderhjerter, af Helligaanden ledte Jomfru Maria, hvorimod den evangeliske Kirke gennem sin praktiske Maria-Løshed og sin fattigere Helligaands-Theologi har bidraget til at fremmedgøre, umenneskeliggøre Kristendommen. Brødremenighedens Tale om Aanden som det "ømme Moderhjerter," i Gud var en Stræben efter paa evangelisk Omraade at dæmme op her.

Lad være, at denne Stræben blev misforstaaet saadan, som jo saa mange af Brødrenes Specialudtryk for Kristenlivets Mysterier aldrig blev evangelisk Fælleseje i deres bibelsk-menneskelige Genialitet. Det er i alt Fald idag en Nødvendighed at naa til et dybere Syn paa Helligaanden og hans Virke. Thi uden ham naaes ingen re-formatio, ingen ny Erkendelse af, at Gud er ikke Mennesket fjernt, men ganske nær; Gud er ret forstaaet den mest menneskelige af os alle; først i ham realiseres og udfoldes den menneskelige Fylde.

Det er for paany at udtrykke dette, den gamle herrnhutiske Tale om Helligaanden som Guds Moderhjerter – Udtrykket for Guds Menneskelighed – fortjener at fremdrages af Kirkens Skatkammer og at tages op til ny Betragtning. Vi ser – ogsaa i dette Blads Spalter – med Længsel hen til en ny Pinsetid i Kirken og dermed i vort Folk. Men Pinse bliver det først, naar Gud og Mennesket mødes i hjertelig Forening, og Mennesket erkender sig selv med Guds Viden om det. Og til denne Viden hører ogsaa Synet for Helligaandens Moderlighed og Moderhjerter. Men dette Syn kan kun Aanden selv give os – som kun en Moder selv kan aabenbare os, hvad Moderlighed er. Derfor maa vi anraabe Aanden paa Bønnens Vej – som udtrykt her med endnu et Vers fra den gamle Herrnhuter-Salmebog:

O Livsens rene Strøm! Dig udgyd,
og hvad dig hindre vil, det nedbryd!
Læg ved dine Salver alle Sygdomme,
saa at vi lige til Korset komme!
Det er dit Værk.

(S. 67)

PERISKOP

BREV

FRA DEN LILLE GRUPPE I MALMÖ

AF FADER FOLKE ÅBERG, MALMÖ

I GENNEM EN PERIODE på ca. 3 år er nogle præster og lægfolk kommet sammen hver onsdag morgen for at fejre messe i Sct. Johannes Kirke i Malmö. Det første års tid var det kun en ganske lille flok, der på denne måde var samlede om alterets sakramente. Ofte føltes det knugende og ensomt i den store kirke, når der kun var så få deltagere! Men pludselig begyndte ejendommeligt nok antallet af deltagere at stige (eller måske var det ikke så ejendommeligt endda?). Der kom flere mennesker til fra forskellige hold, ikke mindst fra ungdommen. Efter messen begyndte man at samles i et præstehjem, som lå i nærheden af kirken, til fælles morgenmad, og derefter havde man samtale om forskellige kirkelige spørgsmål; studium og diskussion.

Efterhånden som antallet af deltagere øgedes, opstod den tanke at udvide virksomheden. I fjor efterår samledes man – efter lang tids bøn og betænkning – til et møde, hvor man blev enige om visse retningslinier for "gruppens" fortsatte eksistens. Herom kan i al korthed følgende meddeles: En selvindlysende forudsætning er et liv i samling omkring Bibelen som Guds hellige ord og omkring Guds hellige sakramenter under bøn og påkaldelse.

Derved er følgende momenter fremkommet, som kan inddeles i to hovedgrupper: A) Liturgi, hvormed menes alt det, som Gud giver os, og som vi tager imod som åndelige gaver. B) Diakoni, hvormed menes, at de gaver, som Gud skænker os, forsøger vi at give videre for at tjene og bistå vor næste.

A) Liturgi.

- 1) Hver onsdag kl. 7.15 fejres den hellige messe i Sct. Johannes Kirke. Derefter spiser vi morgenmad sammen, og så tager vi fat på at gennemdrøfte et eller andet emne i ca. en time (for tiden gennemgår vi "Den nye pagts folk" af biskop Viktor Rundgren).
 - 2) Hveranden fredag kl. 19.30 samles vi til bibelstudium i "Malmö Stadsmission". Vi studerer Sct. Johannesevangeliet stille og indtrængende under ivrig bøn om Gud Helligånds hjælp og vejledning. Bibelstudiet afsluttes med completorium.
 - 3) Hver anden lørdag eftermiddag kl. 15.30 er der katekismeundervisning for voksne i "Malmö Stadsmission", hvor Kirkens troslære gennemgås, og desuden behandler vi emner som f.eks. kirkeåret og højmessen.
 - 4) Hver lørdag eftermiddag kl. 18.00 samles vi til en art vesper i Sct. Johannes Kirke, hvor vi sammen beder for hinanden og for Kristi Kirke over hele jorden samt for alle lidende mennesker.
 - 5) Søndagens højmesse fejrer vi i en eller anden af Malmös kirker, idet vi altid sikrer os, at højmessen er fuldstændig, d.v.s. højmesse med altergang. (Det hænder langt hyppigere i Sverige end i Danmark, at man fejrer højmesse uden altergang. O.a.)
 - 6) Nogle gange i løbet af kirkeåret har vi haft bønnevagt en hel nat igenem (f.eks. påskenat), som afsluttes med morgenmesse.
 - 7) Nu og da har vi indbudt en bibeltro præst fra andre egne af Sverige til at komme og holde en kirkeaften med vesper, prædiken, samvær og til slut completorium.
- #### B) Diakoni.
- 1) Gruppens medlemmer støtter hinanden indbyrdes på forskellig måde. Vi er ivrige for, at også sådanne mennesker, som har det svært, på forskellig vis skal tages med ind i vort fællesskab. Især sådanne mennesker, som der normalt ikke vil blive gjort noget for, i hvert tilfælde ikke i åndelig henseende.
 - 2) Vi forsøger, så ofte det er muligt, at foretage hjemmebesøg hos ensomme og gamle og handicappede mennesker (der findes mange, som er ensomme i vor tid!!). Dette gælder især ved højtiderne, hvor ensomheden ofte føles særlig tyngende.
 - 3) Et andet rigt arbejdsområde, hvor "høsten er stor, men arbejderne få", findes på Malmö kommunale sygehus. Efter evne forsøger vi at hjælpe til med sygehusandagter og sygehusbesøg på de forskellige afdelinger, hvor der er behov for det, eller hvor vi bliver bedt om det.
 - 4) Noget som vi har tænkt meget på, men som vi endnu ikke har været i stand til at realisere i nævneværdig grad, er at tage den nykonfirmerede ungdom ved hånden og føre den ind i Kirkens fællesskab, altså i kirkeligt fællesskab i bibelsk forstand!
 - 5) I denne forbindelse må nævnes, at vi har tænkt på at købe eller leje en hytte et eller andet sted, hvor vi kunne samles både i ydre og indre forstand. Dog må vi erkende, at de økonomiske forudsætninger indtil videre mangler.
 - 6) Et andet vigtigt programpunkt er at sprede god kirkelig litteratur: småskrifter, stencilerede prædikener, bibelstudier og lignende.
 - 7) Sidst, men ikke mindst, må mennesker hjælpes til at få øjnene op for vigtigheden af at opsøge en præst for at komme til privat skriftemål. Denne virksomhed må så kompletteres med en omsorgsfuld og vedholdende

forbøn for alle dem, der har hjælp behov.

Til slut vil vi gerne erindre om Guds ord i Apostlenes Gerninger 2, 42: "Og de holdt fast ved apostlenes lære og ved fællesskabet, ved brødsbrydelsen og bønnerne".

Mange venlige hilsener fra "Den lille gruppe"
ved Fader Folke Åberg
(Oversat af stud.theol. Ejlf Kristensen)

Marie Mikulová Thulstrup: Kierkegaard og Pietismen. Søren Kierkegaard Selskabets populære skrifter XIII. Munksgaard 1967. 66 sider. Kr. 19, 80.

MED SÆRLIGT kendskab til Søren Kierkegaards private bibliotek, læsning og bogbrug fremlægger forfatterinden her et materiale til belysning af en betydningsfuld pietistisk indflydelse på Kierkegaards tankeverden og forfatterskab. Af hvad art påvirkningen er, er det vanskeligt nærmere at udrede. Almindelig overtagelse er næppe tænkelig (heller ikke delvis); men en indoptagelse og omformning hos Kierkegaard af visse sider af pietismens væsen må vel siges at være umiskendelig.

Marie Thulstrup giver indledningsvis en skitse af pietismens program, som det blev opfattet af tilhængere, modstandere og senere historikere. Den rene lære skulle have fromhed og liv. Det positive forhold til mystik og den selvstændige helliggørelseslære, indpasset i et ordo salutis-skema, udsatte pietismen for mistænkeliggørelse for romersk-katholsk infiltration i den rene lære. Der forekommer i meningsudvekslingen parterne imellem den kendte forgrovede generalisation af orthodoxien som en lære om Kristi frelsesværk som et afsluttet historisk frelsesværk, en intellektualiseret tro, over for hvilken pietismen forkyndte troens virkeliggørelse i livet, den praktiske side af reformationens lære med flere faser af retfærdiggørelsen.

Søren Kierkegaard kendte pietismen som en atmosfære fra sit barndoms-hjem med herrnhutisk præget fromhed og Brorsons salmer, der altid bevarerede autoritet. En righoldig pietistisk litteratur i Kierkegaards eje blev stadig dyrket med respekt og oplyste ham om bevægelsens væsen og mål. Johann Arndt var en stadig autoritet i tanker om kristendommens væsen og synes at have legitimeret den kristelige betragtning for Kierkegaard, ligesom Gerhard, Spener og Francke har været ham velkendte. Størst personlig betydning synes dog Gerhard Tersteegen at have haft. Hos denne fandt Kierkegaard på en særlig måde sine egne tanker og løsninger bekræftet, især også på grund af Tersteegens ægte eksistentielle holdning til alle religiøse spørgsmål. Han vandt Kierkegaards ærbødighed og højeste anerkendelse som "sandhedsvidne" og bekræftede ham i ikke at søge præsteembede, men blive i sit "kald".

Kierkegaard læste dog ikke pietisterne ukritisk. Forfatterinden har et afsnit om Kierkegaards dobbelte vurdering af pietismen (s. 44ff), hvori det vises, hvorledes der jævnsides med den høje vurdering af pietismens anlig-

gende som kristendommens realisationsmulighed i et levende vidnesbyrd, man er beredt til at lide for, hos Kierkegaard findes en afvisning af den "mistydning", som reducerer bevægelsen til en moralsk strenghed med forbud og livsregler, noget udvendigt. Det måtte forekomme som en afsporing for den, der ville virke i retning af inderlighed, "være karakter" og lide for sandheden (s. 47).

Meget i pietismen, herunder også dens konventikelvæsen, lod sig ikke indpasse i det, Marie Thulstrup med et lidt uheldigt udtryk kalder "Kierkegaards kristelige program". Kierkegaard gav sig aldrig af med at ville reformere "læren" og var vel mere dogmatisk bundet end de pietistiske autoriteter; omend det (s. 49) hedder: Kierkegaard synes principielt at have adoperet det pietistiske skema for menneskets helliggørelse, – og omvendelsen ses eksempelvis som en begyndelse på en regenerations- og restaureringsproces med forfaldsteorien som baggrund (s. 54ff).

Når det sluttelig nævnes, at Kierkegaard i sit opgør med tiden også øste af andre, ældre kilder med de gamle, kristne martyridealer, så forstærkes en tanke, der har dæmret hos læseren gennem hele skriftet, om, at pietismen trods alt kun bevarer en indirekte indflydelse hos den "eksisterende tænker"; – og at de ligheder, der formelt kan påvises, og den opbyggelse, Kierkegaard har øst hos pietismens fædre, alligevel er af en sådan art, at de som faktorer over den specielle kierkegaardske fællesnævner radikalt har ændret karakter ved "overflytningen". Men et meget grundigt specialarbejde angående Kierkegaards forudsætninger, velforsynet med kildehenvisninger, har forfatterinden herved givet interesserede i hænde.

O. Lund Pallesen

Hans Olav Okkels: Dåb og Tro. Pris 2,50 kr. – ved 10 stk. 2,00 kr. – portofrit tilsendt fra Kirkelig Information v/pastor Anders Studsgård, Asavænget 24, 2800 Lyngby (giro 73385).

JEG VIL GERNE stærkt anbefale at købe denne lille pjece. I dette jubilæumsnummer må vi glæde os over de dygtige unge, der er kommet ind i geledderne. I Okkels' pjece kan man især glæde sig over den modenhed og selvstændighed, der præger arbejdet. – Hen imod slutningen omtaler han kort den triste pastor Husum-sag. Den var trist, især grundet på den aldeles tanketomme måde, som de fleste i folkekirken reagerede på. Okkels opfatter Husums praksis dengang som både vilkårlig og uheldig; men hvor den øvrige folkekirke blot har lagt sagen hen som en af de sædvanlige præste-affærer, har han prøvet at tænke tingene igennem på en ny måde ud fra Bibelens syn på dåb og tro.

Jeg må bekende, at Okkels' fremstilling af problemet overrasker mig. Næderst s. 11 siger han, at han har villet vise, "at det at være døbt ikke ubetinget og altid er det bedste". På s. 7 siger han: "Det er værre, om en døbt fornægter sin Herre, end om en ikke-døbt nægter at have nogen herre". Man skal lægge nøje mærke til, at argumentationen overalt er lige modsat den baptistiske; det er netop når man tror på barnedåbens realitet, at man kan sige noget sådant!

I et læserbrev i Kristeligt Dagblad d.15.maj drager pastor Niels Schou – uden at nævne Okkels' pjece – konsekvensen endnu tydeligere: Som nadveren efter luthersk (og ægte katolsk) opfattelse kan blive til dom, kan dåben blive det samme. Læg mærke til parallellen: det er kun, når man tror på realpræsens i nadveren, at det giver mening, at også de vantro får Kristi legeme og blod – men til dom! Tror man virkelig, at der sker noget ved et spædbarns dåb, må man virkelig kunne spørge, som Okkels og Schou gør det. Hos Okkels er der tegn på, at det delvis er et spørgsmål, han rejser: "... det er ikke sikkert, at det under alle omstændigheder er bedre at være døbt end ikke at være det" (s. 9).

Det er helt mærkeligt netop for mig at blive stillet over for dette synspunkt, som Okkels skriver, at han også har fundet hos I. M.'s tidligere formand, Chr. Bartholdy. Jeg blev nemlig så glad overrasket i vinter ved at læse en prædikensamling af en anden tidligere formand for I. M., nemlig Vilhelm Beck. I "Nyt og gammelt" fra 1868 (!) prædiker han evindeligen fødsel i dåben – altså ikke i omvendelsen – som noget vidunderligt stort. S. 159 udtrykker han det meget typisk: "... det er en mageløs trøst, når vi ser på disse mange vantro sjæle, at kunne sige: de er dog døbt, at dåbens nåde ligger derinde, at den Hellig-Ånds gave, evnen til at tro er der". Læs Okkels' dygtige pjece, men overvej også Vilhelm Becks synspunkt.

Poul Ulsdal

meddelelser

TIDESANGSKONVENT I LØGUMKLOSTER

I dagene 1.–6. juli holder Selskabet Dansk Tidegærd sommerkonvent i Løgumkloster. Selskabet virker for fornyelse af den bibelske fællesbøn, tidebønnen i den danske kirke og arbejder med problemerne omkring anvendelse af gregoriansk sang på dansk og virker for denne sangs brug i det gudstjenstlige liv.

Deltagerne vil i år blive delt i to grupper. A skal have begynderundervisning i gregoriansk sang og tidebønnernes udførelse, og B vil i form af en studiekreds drøfte pædagogiske og instruktionsmæssige problemer vedrørende tidesangen.

Foruden de daglige tidebønner, bibeltimer og sangøvelser holdes en række foredrag. Således taler skoleinspektør Erling Brahm 1/7 om "Salme-gennemgang"; forfatteren Jørgen Bukdahl 2/7 om "Cistercienserkulturen og Norden"; cand.theol. Erik Norman Svendsen 3/7 om "Hofintriger og salmebogssang", en salmehistorisk introduktion til Kingos Graduale.

Desuden holdes 4/7 en rundbordssamtale om "Orgelspil til gregoriansk sang?" med organisterne Eva v. Mehren, Mogens Bang og Otto Købke som deltagere og med organist Torben Schousboe som ordstyrer.

Interesserede kan deltage ved inden 17. juni at henvende sig til Selskabet Dansk Tidegærds sekretariat, Marienlyst Allé 11, 3000 Helsingør, hvor alle oplysninger og udførligt program med tilmeldingskort kan fås.

COLLEGIUM TRINITATIS

Midt i København – få minutter fra universitetet – er der et lille kollegium for mandlige stud.theol.'er, der påtænker at blive præster i den danske folkekirke. Der optages fortrinsvis studenter i de første studieår.

Kollegiet drives efter højkirkelige linier, og der lægges vægt på, at det ikke bare skal være et sted, man bor. Således afholdes der daglig tidebøn i kollegiets kapel.

Værelserne er ret spartansk indrettede, men hyggelige, og prisen er meget lav – for tiden 55-70 kr.pr.måned.

Nærmere oplysninger om ledige værelser til september fås ved henvendelse snarest til:

Collegium Trinitatis, Købmagergade 52, 1150 København K.

RE-FORMATIO nr. 3/4 juni 1968 11. årgang

Johannes Lærkes: Den hellige Trefoldighed	34
O. Lund Pallesen: Kommentar: Omkring bispevalget	35
Poul Ulsdal: Tilbageblik og fremsyn	36
Sigurd Mejndor: Af kirkehusets symbolik (8): Prædikestolen og dens placering	42
B. Riisgaard: Theologisk bidrag: Ordet og Kirken	45
Urban Schrøder: Fra Kirkens skatkammer: Helligånden – Guds moderlighed	49
Folke Åberg: Periskop: Brev fra "Den lille gruppe" i Malmö	51
O. Lund Pallesen: Læst: Marie Mikulová Thulstrup: Kierkegaard og Pietismen	53
Poul Ulsdal: Læst: Hans Olav Okkels: Dåb og Tro	54
Meddelelser	55
Midtersiderne: Kirkedage 31/8 – 1/9 i Ålborg, program	

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke.

Redaktør (ansvarshavende): Sognepræst B. Riisgaard, Ny Kastetvej 18, 9000 Ålborg. Telefon: Ålborg (08) 13 69 90.

I redaktionen iøvrigt: Pastor C.B.Hansen, Dråby, 8400 Ebeltoft; kreditfor- eningsfuldmægtig Preben Kunst, Lukas Plads 8, 8000 Århus C; sognepræst Sigurd Mejndor, 8445 Hyllested; pastor O. Lund Pallesen, Rustenborgvej 5, 2800 Lyngby; sognepræst Poul Ulsdal, 6893 Hemmet.

Ekspedition: RE-FORMATIO v/stud.theol. Ejlf Kristensen, Sverrigs- gade 8, 2.th., 2300 København S. Postgiro 8 81 42. Telefon: (0177) SU 497.

Bladet kommer i mindst 8 numre årligt og koster 15 kr. (studerende 10 kr.).

Maskinskrivn. & opsætning: A. Studsgård.

Forside & overskrifter: Knud Nørholm.

Tryk: J. A. Petersen, København.

RESERVERET POSTVÆSENET